

سخنرانی رئیس مجتمع علمی، فرهنگی و تاریخی ربع رشیدی در همایش بین‌المللی ICAHCA ۲۰۲۶ ارمنستان

در آیین افتتاحیه همایش بین‌المللی میراث معماری و معماری معاصر (ICAHCA ۲۰۲۶)، که در ۸ اکتبر ۲۰۲۶ در شهر آغوران ارمنستان برگزار شد، دکتر محمدعلی کی‌نژاد، رئیس مجتمع علمی-فرهنگی ربع رشیدی، به ایراد سخنرانی در میراث معماری، دانش و همکاری بین ایران و ارمنستان و همچنین اهمیت تاریخی ربع رشیدی پرداختند. این سخنرانی بر پیوندهای تاریخی و فرهنگی ایران و ارمنستان، جایگاه ربع رشیدی تاریخ علم و آموزش و ضرورت همکاری‌های بین‌المللی در حفاظت از میراث معماری تمرکز داشت.

دکتر محمدعلی کی‌نژاد در حال سخنرانی در افتتاحیه همایش ICAHCA ۲۰۲۶، ارمنستان، ۸ اکتبر ۲۰۲۶

در بخش نخست سخنرانی، روابط دیرینه تاریخی، فرهنگی و اقتصادی ایران و ارمنستان و نقش تبادل دانش، هنر، سنت‌ها و اندیشه‌ها در شکل‌گیری این پیوندها مورد توجه قرار گرفت. شهرهای تاریخی و بناهای ارزشمند دو سرزمین، بازتابی از این ارتباطات طولانی‌مدت

هستند. در این چارچوب، میراث معماری به عنوان بستری برای شناخت متقابل ملت‌ها، تقویت گفت‌وگوی فرهنگی و گسترش همکاری‌های علمی معرفی شد.

بخش مهمی از ارائه به معرفی ربع رشیدی تبریز اختصاص داشت؛ ربع رشیدی به عنوان نمونه‌ای ارزشمند از پیوند میان معماری، سازمان‌دهی فضایی و فعالیت‌های علمی و آموزشی در تاریخ ایران معرفی شد. پرداختن به ربع رشیدی در این رویداد بین‌المللی، فرصتی برای برجسته‌سازی جایگاه تاریخی و فرهنگی این مجموعه و تأکید بر ضرورت حفاظت از میراث علمی و معماری ایران فراهم آورد. در ادامه، وقف‌نامه ربع رشیدی به عنوان منبعی مهم برای شناخت ساختار مدیریتی، شیوه تأمین مالی، فعالیت‌های آموزشی و مسئولیت‌های اجتماعی این مجموعه معرفی گردید. این سند تاریخی، اطلاعات ارزشمندی درباره نحوه سازمان‌دهی و اداره یکی از مراکز علمی مهم قرون گذشته ارائه می‌کند و به عنوان یکی از اولین آثار مکتوب از ایران در فهرست حافظه جهانی یونسکو به ثبت رسیده است. **اهمیت این اثر در مستندسازی تاریخ دانش، آموزش و سازمان اجتماعی، بیش از هفت قرن پس از شکل‌گیری ربع رشیدی همچنان قابل توجه است.**

یکی دیگر از محورهای اصلی سخنرانی، ضرورت تلفیق پژوهش‌های تاریخی با فناوری‌های نوین در حفاظت از بناهای تاریخی بود. اسکن سه‌بعدی، پایش وضعیت بنا، بازسازی دیجیتال و واقعیت مجازی و افزوده، از جمله روش‌هایی هستند که می‌توانند در مستندسازی دقیق، ارزیابی وضعیت بناها و تدوین راهبردهای مناسب حفاظت و مرمت نقش مؤثری ایفا کنند.

در این بخش، همچنین بر چالش‌های مشترک ایران و ارمنستان در حفاظت از میراث معماری، از جمله زلزله، تغییرات محیطی، توسعه شهری و مداخلات نامتناسب تأکید شد. همکاری میان دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و نهادهای فرهنگی بین دو کشور، از طریق پژوهش‌های مشترک، تبادلات دانشگاهی و برگزاری کارگاه‌های تخصصی، می‌تواند زمینه‌ساز تبادل تجربه و توسعه راهکارهای علمی در این حوزه باشد.

در جمع‌بندی سخنرانی، میراث معماری به عنوان حامل دانش، هویت، خلاقیت و پیوندهای فرهنگی معرفی شد و بر این نکته تأکید گردید که حفاظت پایدار از آن، مستلزم هم‌افزایی پژوهش تاریخی، فناوری‌های معاصر، آگاهی عمومی و همکاری‌های بین‌المللی است.

حضور دکتر محمدعلی کی‌نژاد در همایش ICAHCA ۲۰۲۶، فرصتی برای معرفی جایگاه تاریخی و علمی ربع رشیدی و تأکید بر ظرفیت‌های همکاری علمی و فرهنگی در زمینه شناخت، حفاظت و انتقال میراث معماری به نسل‌های آینده فراهم آورد. در ادامه، خلاصه‌ای از متن انگلیسی سخنرانی دکتر محمدعلی کی‌نژاد در این همایش ارائه می‌شود.

Distinguished guests and respected colleagues,

It is a pleasure to participate in ICAHCA ۲۰۲۶. I sincerely thank the National University of Architecture and Construction of Armenia (NUACA) for this kind invitation.

Iran and Armenia share centuries of **cultural, economic, and human connections**, reflected in their historic cities, monuments, and architectural heritage.

Rab-e Rashidi, established in Tabriz in the early fourteenth century by Rashid al-Din Fazlullah Hamadani, was an important center of education, scientific research, book production, and cultural activities. Its historical endowment deed, the Waqf-nameh, documents the complex's administration, educational activities, and social responsibilities. Its inscription in UNESCO's Memory of the World Register highlights its historical significance.

Today, protecting architectural heritage requires combining historical research with modern technologies, including three-dimensional scanning, **structural monitoring, non-destructive testing**, and digital reconstruction. Iran and Armenia face shared challenges, such as earthquakes, environmental change, and urban development. Joint research, academic exchanges, and professional workshops can strengthen cooperation in heritage conservation.

Architectural heritage represents knowledge, identity, creativity, and cultural connections. Protecting it is a shared responsibility that requires scientific research, public awareness, and international collaboration. Through cooperation, we can preserve our shared heritage and pass its cultural and historical values on to future generations.

Thank you to NUACA for the kind invitation, and thank you all for your attention.